

HATAY/ERZİN'DE ANLATILMAKTA OLAN YAĞMURCU DEDE EFSANESİ VE TÜRK DÜNYASINDAKİ BENZERLERİ

DOÇ. DR. ALİ BERAT ALPTEKİN

Yazımıza, Kadir Aslan tarafından hazırlanan ve Dört Yol Belediye Başkanlığı tarafından, yayımlanan, *Dört Yol Yer Adları/Efsaneler/Ağıtlar*¹ adlı kitapta tespit ettiğimiz Yağmurcu Dede efsanesini vererek başlamak istiyorum.

“Erzin ilçesinin Gökdere köyünün doğusunda büyük bir taş bulunmaktadır. Mezarı kaybolmuş, sadece büyük bir taş kalmış. Bu mezarlıkta Yağmurcu Dede adında bir evliya kişinin yattığı söylenmektedir.

Gerçek adının ne olduğu, nereden ne zaman geldiği, ne zaman yaşadığını şu anda bilen yok. Sadece 150 yıl önce yaşadığı tahmin edilmektedir.

Eskiden Nisan yağmurları yağmazmış. Köylüler ve çocuklar yağmur yağması için “bodi bodi” yaparlarmış. Yağmur yağması için kurban kesilirmiş.

*Bodi ne ister
Allah'tan yağmur ister
Ver Allap'ım ver
Sicim gibi yağmur*

*Teknede hamur
Kalmadı çamur
Ver Allah'ım ver
Sicim gibi yağmur*

*Her evden toplanan yiyeceklerden kazanlarla yemekler yapılırmış. Yapılan yemekler evlere dağıtırılmış. Yemekten sonra topluca dua yapılırmış. Yağmur duası için köylüler genellikle pamuk, üzüm, buğday, darı, soğan, ektikleri ve yağmur yağmadığı zaman köylü **Bekir Börklü** adında bir zata yalvarır, **Yağmur Dede**'den taş alarak yağmur yağdırmasını istermiş.*

¹ Kadir Aslan, *Dört Yol Yer Adları Efsaneler, Ağıtlar*, Antakya, 1997.

O kişiden başkası hem taş kalamaz, hem de yağmurun yağmasını sağlayamazmış. **Bekir Börklü** adlı vatandaş önce boy abdesti almış. Gizlice Yağmurcu Dede'nin mezarına gidermiş. Allah'a secde eder, dua edermiş.

Yağmurcu Dede'nin de hatırı için yağmur yağmasını istemiş.

Büyük mezar taşının yanından iki üç taş alır getirir, bir bez arasında suya ıslatır. Duasını da yaptıktan az sonra yağmurlar yağmaya başlarmış. Onun için de bu mezarda yatan kişiye **Yağmurcu Dede** adı verilmiş.

Şimdi ise pek fazla bilen olmadığı gibi rağbet eden de yokmuş.

Mezarı kaybolmuş. Sadece mezar yeri belli belirsiz bir şekilde olduğu söylenmektedir.”²

Görüldüğü gibi bu efsanede kurak bir mevsimde yağmurun yağmasına vesile olduğuna inanılan bir yatırdan, onun mezarından alınan taştan ve aynı taşın suya ıslatılmasından bahsedilmektedir. Bu efsanede dikkatimizi çeken husus yağmur yağdırma olaylarında karşılaştığımız bazı fonksiyonların birlikte icra edilmesidir. Bu fonksiyonların neler olduğunu sıralayacak olursak:

1. Yağmur duasında kullanılmak üzere, değişik şekillerde taş veya kum toplanır.
2. At, koyun, köpek kafasına veya ölmüş insan kellesine dua yazılır.
3. Tuz kavrulduktan sonra suya atılır.
4. Birden fazla karısı olan kimselerin ayakkabıları suda ıslatılır.
5. İçinde ölü taşınan sal (tabut) suya atılır.
6. Yeni evliler zorla suya batırılır.
7. Suda kaplumbağa ıslatılır.
8. Hocalardan (din adamları) biri gizlice kırk boğumlu filiz bulup, filizin gözlerinden her birine birer yasin okur.
9. Kepçecik bebekler hazırlanır.³

² age., 59-60.

³ Daha geniş bilgi için bk., Orhan Acıpayamalı, “Türkiye’de Yağmur Duası ve Psiko-Sosyal Metotla İncelenmesi”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXI, (1-2), Ocak-Haziran 1963, s. 6.

Yukarıdaki sıralamadan ilkindeki uygulama Yağmurcu Dede'de de yapılmaktadır. Bekir Börklü, Yağmurcu Dede'nin mezarına gider, oradan iki üç tane taş alır, bir beze sarar ve suya ıslatırsa hemen yağmur yağarmış. Yağmur duası âdetlerinde, taş suya ıslatılmadan önce okunmaktadır. Taş sayısı ise 3 ila 70 bin arasında değişmektedir. Yine bu taşların okunması işiyle din adamları uğraşmaktadır. Oysa efsanemizde taş sayısı oldukça az olup, üzerine okunup okunmadığı bilinmemektedir. Ancak, Bekir Börklü'nün ağzı dualı bir kişi olduğu kesindir. Pekiyi, sadece taşlara mı okunmaktadır? Sadece taş mı suya bırakılmaktadır? Hayır. Başka nesnelere de okunmakta, başka nesnelere de suya bırakılmaktadır. Yine efsanemizde belirtilmeyen yağmur çok yağdığı vakit taşın, kuru kafanın sudan çıkarılıp yerine bırakılması hâdisesi de yağmurun dindirilmesi bahsinde sık işlenen konular arasındadır.⁴

Hiç şüphesiz buradaki taşta eski Türk inancının tesiri vardır. Bilindiği gibi İslâmiyetten önceki Türk inanışında yağmur yağdırmakla görevli varlıklar vardı. *“Yağmur törenlerinde yalnız Türklerde, Türkiye’de değil, dünyanın dört bir bucağında su ile temas edilmektedir. Bunların çoğunda vazifeyi gören hoca olmayıp, halktan biri veya sihirbazdır. Demek oluyor ki memleketimizde yapılmakta olan taşlı yağmur törenleri, İslâmlığın bir unsuru değildir. Bu törenler İslâmlıktan önce de Türkler tarafından bilinmekte idiler. Türkler Müslüman olduktan sonra da bu törenler yaşamalarına devam etmiştir. Dinin, dua, namaz, kurban ve hoca gibi etkileri bu törenlerin bünyesinde büyük değişiklikler yapamamışlar, hele sihri mekanizmada hiçbir bozukluk meydana getirememişlerdir. Yağmurun temin amacıyla dün de suya taş atılıyordu, bugün de, atılmaktadır. Dün bunu yadacılar yapmakta idiler. Bugün bu hocanın idaresi altında olmaktadır. Taşın suya atılmasındaki sihri esas o kadar bellidir ki, bu husus için herhangi bir müna-kaşaya lüzum yoktur.”*⁵

Mademki suya taş atma işini Türk dünyasına kadar götürdük, o hâlde yağmur duası geleneğinin de Türk dünyasındaki yerine bir göz atmamız gerekecektir. Üzerinde durduğumuz efsane metninin başında:

4 Saim Sakaoglu., *101 Anadolu Efsanesi*, İstanbul, 1976, s. 213-214.

5 Acıpayamlı, s. 237.

*Bodi ne ister
Allah'tan yağmur ister
Ver Allah'ım ver
Sicim gibi yağmur ver.
deniliyordu.*

Bu mısraların benzerlerini Azerbaycan Türkleri arasında da bulmaktayız; örnek olması bakımından bazılarını aşağıya alıyoruz:

*Godu godunu gördün mü?
Goduya salam verdin mi?
Godu burdan ötende,
Gırmızı gün gördün mü?
Yağ verin yağlamağa,
Bal verin ballamağa,
Godu gülmek isteyir,
Goymayın ağlamağa.*

*Goduya gaymag gerek,
Gaplara yaymag gerek,
Godu: gün çiharmasa,
Gözlerin oymag gerek.
Yağ verin yağlamağa,
Bal verin ballamağa,
Godu gülmek isteyir,
Goymayın ağlamağa.*

*Getmişdim Göyçeli'ye,
Yoldaş endi çeleye.
Baldırın it daladı,
Hökür hökür ağladı.*

Yağ verin yağlamağa,
Bal verin ballamağa,
Godu gülmek isteyir,
Goymayın ağlamağa.

Godu godu, dursana,
Çömçeni doldursana,
Godunu yola salsana,
Goduya pay versene,
Yağ verin yağlamağa,
Bal verin ballamağa,
Godu gülmek isteyir,
Goymayın ağlamağa.

Godu palçığa batmışdı,
Garmaladım çihartdım,
Gızıl gaya dibinden,
Gırmızı gün çihartdım.
Yağ verin yağlamağa,
Bal verin ballamağa,
Goymayın ağlamağa.⁶

Üzerinde durduğumuz “Yağmurcu Dede” efsanesinde verilen “bodi” kelimesi Anadolu’nun pek çok yerinde ve Azerbaycan’da “godu godu”, “hodi hodi” adıyla bilinmektedir. “Godu godu” geleneği de eski olup, bazı araştırmacılara göre o yağmur Tanrısıdır. Bu hususta Ahmet Caferoğlu şöyle demektedir: “*Godu yahut kodu merasim yapan çocukların izahına göre güneş veya ay demekmiş. Joakimov’a göre kodu veya dodu bir put-ilâh’tır. Kukla ise, ilâhı temsil eden bir*

6 Ehliman Ahundov, *Azerbaycan Halk Yazını Örnekleri* (Türk Çeviri Yazısına Aktaran: Semih Tezcan), Ankara, 1978, s. 20-21.

puttur. Kodunun yahut dodunun güneşle olan münasebeti bu müellife göre gayet vazıhtır. Dodu yahut kodu kodu gizlenince güneş kaybolurmuş... Şaman Türklerin telâkkisine göre herhangi bir insanın esas ruhundan başka ayrıca bir de "culazı" adlı diğer bir ruhu vardır. Bu ruh çocuklarda "kudu" adını taşımaktadır... Kodu, godu, dodu ve Anadolu'daki godenin mahallî telaffuz farkları istisna edilirse tamamıyla aynıdır... Şaman telâkkisince ölen herhangi bir kızın ruhu mutlaka bir bebeğe tehavvül eder ve onun vafında yaşar. Bundan dolayı küçük yaşta ölen kızların çehre çizgileri, onu yaşatacak olan bebeğin hatlarında tasvir edilmeğe çalışılır. Kız bebek onu yapan ailenin maddî vaziyetine göre giydirilir. Muhtelif kürklere sarılır. 'Kis Tangara' adını taşıyan bu bebek Yakutlar tarafından çadırlarının içine asılır. Ve dua ile birçok kurbanlar sunulur. Ağzına da yağ sürülür. Kiz Tangara'sı Yakutlara oturma mahallî seçmekte yardım eder. Onları felâketten korur. Şaman Türk hayatında nâzım rol oynayan kodu ruhu ile ölen kızların hayatını yaşayan Kiz Tangara bebeği haddî zatında birbirini tamamlayan aynı dinî itikadın mümessilidirler. Bunların ikisi de müşterek bir menşeyden gelip Şaman dinine intisap eden Türklerin cinsine ve hayat tarzlarına göre ikiye ayrılmış tesirini bırakmaktadır. Hâlbuki kodu, Yakutlardaki Kiz Tangara'sı bebeğinin aynı olduğu gibi gelin şeklini alan Azerbaycan kodu, godu, godunun ve Anadolu gode godesinin tam bir kopyasıdır. Yalnız zaman ve coğrafi uzaklık, tabiatıyla, bu Şamanizm dinî bakiyesini Azerbaycan'da ve Anadolu'da bazı farklarla yaşatmağa mecbur olmuştur. Birincide güneş, ikincide ise yağmur davetine mahsus bir alâmet Yakut ilâh rumzu olmuştur.⁷ Godu godu kelimesi, "bodi bodi", "çaput adam", "dodu", "eşek gelin etme", "gelin", "gode gode", "godi godi", "göde göde", "hacet namazı", "hacet namazına çıkma", "kelis", "kepçe kadın", "çomça gelin", "çömçe gelin", "çullu kadın", "kepçecik", "bodi bostan", "kepçe gelin", "gelin gok", "hucrik", "yağmur duası", "yağmur gelini" adlarıyla da bilinmektedir. "Ayrıca bu âdet Suriye Araplarında da vardır. Buna onlar "Ümmül gays" derler. Oyun geceleri yapılır. Türklerde olduğu gibi icra olunur. Mamañih bunlarda 15, 16 yaşlarındaki kızlar da iştirak ederlermiş."⁸

7 Acıpayamlı, s. 222.

8 Abdulkadir İnan, *Makaleler ve İncelemeler*, Ankara, 1987, s. 481.

Hazar Denizi'nin doğusunda, Türkmenistan Türkleri arasında da konuyla ilgili bir efsane tespit edilmiştir. "Burkut Ata" ile "Yağmurcu Dede" efsanelerinin daha iyi mukayese edilebilmesi için ilgili metni aşağıya alıyoruz:

*"Efsane veya menkabeye göre, çok kurak bir mevsimde **Burkut Ata**, Tanrı'ya el açar ve:*

"Tanrı isen yağmur gönder, yağmur vermezsen sen Tanrı değilsin!" der.

*Tanrı da kulu **Burkut'a**:*

"Ben yağmur yağdırırsam sen Tanrı'ya ne adarsın?" der.

***Burkut Ata** da:*

*"Kırk gün geceli gündüzlü bir ayağımın üzerinde duracağım, yağış yağdır. Bu ibadetim sana kulluğum olsun." der. Daha sonra yağmur yağar. Böylece **Burkut Ata Divane**, yağmurun iyisi olarak bilinir. Müslümanlıktan evvel olan bu inanca göre **Burkut Ata**, tarlasını sürerken, bulutları kamçısı ile kovar, toprağın sürümünün kolay olmasını sağlardı.*

O gün bugündür yağmur dasına çıkanlar, Burkut Ata'dan Tanrı'nın yağmur göndermesi için tavassutunu isterler.

Yamur duasına bir de keçi çıkarılır ve bir müddet aç bırakılmış keçinin melemesi sağlanır. Burkut Ata'nın keçinin melemesini duyacağına, keçinin susuzluğunu anlayıp su gördereceğine inanılır."⁹

Görüldüğü gibi Türkmenistan'da Burkut Divane, yağmurn iyisi olarak bilinir. Ezin'in Gökdere köyündeki "Yağmurcu Dede"nin fonksiyonunun da aynı olduğunu küçük bir dikkatle tespit etmiş bulunuyoruz. "Burkut Ata" efsanesinde karşımıza çıkan keçi ve melemesi; üzerinde durduğumuz efsanede bulunmazken, Anadolu'daki yağmur duası âdetlerinde de benzer hususları görüyoruz. Örnek olması açısından Iğdır ilimizdeki âdeti aşağıya alıyoruz.

"Iğdır ilçesinde (şimdi il) ise yağmur yağmadığı vakit 'musallaya' gidilir. Ancak 'musallaya' özel bir merasimle gidilmektedir. Yalın ayak, başı açık insan-

9 Yaşar Kalafat, *Avrasya Türk Halk Sufizmi (Kırgızistan-Özbekistan-Türkmenistan)* I, Ankara, 1997, s. 132.

lar, hayvanlar toplu hâlde 'musallaya' giderler. Bu gidişin de özel bir sırası vardır. Birinci sırada, annelerinden ayrılan yavrular; ikinci sırada annesinden ayrılan hayvanlar, daha sonra da erkekler ve kadınlar sırkılır.”¹⁰

Erzurum'da görülen uygulama ise şöyledir:

Erzurum'da Çoban Dede, Postlu Baba, Akbaba, Kızıl Baba, Horasan Baba, Karaoğlan, Sarı Baba gibi yatırlara yağmur duası için gidilmektedir. Törende, Allah'ın merhametini kazanabilmek için koyun ve kuzular ayrı tutularak meleştirilmektedir. Bunun sonucunda da kuraklığın sona erebileceğine inanılmaktadır. Yine, Türkmenistan'ın Aşkabat yöresindeki, Burkut Ata'ya yağmur duası için gidilmektedir. Burada da keçi ve koyun yavruları aç bırakılmakta ve annelerinden ayrı tutulmaktadır. Bu merasimin sonunda da yağmurun yağacağına inanılmaktadır.¹¹

Kazakistan'da da yağmur yağmadığı zaman yağmur duasına çıkılır. Tespit ettiğimiz uygulamalardan bazıları aşağıdadır:

“Bayanavl bölgesindeki Tolagay Dağı'nın olduğu yere hiç yağmur yağmaz. Oysa burası herkesi, kendisine hayran bırakan, yeşillikleriyle ünlü güzel bir yermiş. Yağmurun yağmaması, halkın ne yağacağını bilememesi o boydan Tolagay'ı harekete geçirir. Bu sırada on, on beş yaşlarında olan genç, bulutlu dağlara doğru sefere çıkar. Tolagay bütün gücünü kullandıktan sonra, dağın zirvesine ulaşır ve bulutları omuzlayarak köyüne doğru yola çıkar. Genç, köyün yakınına geldiğinde ayağı kayar ve oracıkta can verir. Onun ölümünden hemen sonra yağmur yağmaya başlar. Halk yağmurun yağmasından mutlu olurken; kendileri için canını feda eden Tolagay için de gözyaşı döker.

İşte bu olaydan sonra halk her yıl, gencin adına bağlı olarak teşekkül eden dağın etrafında “tasattık” (Tanrı'ya yağmur yağdırması için verilen kurban) verir, yani kurban keserler.

10 Ali Berat Alptekin, “Yağmur Duası”, *Tercüman Görgü Ansiklopedisi/Geleneklerimiz-Göreneklerimiz*, İstanbul, 1985, s. 142,143.

11 Yaşar Kalafat, “Erzurum'da Anadolu Türk Halk Sufizmi Zazalar- Kırmançlar ve Türkmenler”, *Kadri Erdoğan Hacı Bektaş Veli Armağanı*, Ankara, 1987. s. 51-52.

Evde pişirilen yemekler “tasattık” alanına götürülür ve Tanrı yemeği denilerek oraya gelenlere dağıtılır. Bu yemekler yenilmeli, tabakta bırakılmamalıdır. Tanrı yemeği verme âdeti çok eskilere kadar gider.

Tanrı yemeği yenildikten sonra Kur’an yüksekçe bir yere konulur ve oradaki halk altından geçer. Kur’an’ın altından geçilirken sağdan başlanarak soldan çıkarılır.”¹²

Başkurdistan’da yağmur yağması için değişik uygulamalara başvurulur. Şimdi de bu uygulamaları vermek istiyoruz:

“Hanayharı, kutsal dağlardan sayılmaktadır. Büyükler, onun kutsallığına inanmakta, yağmur yağmadığında bu dağın tepesine çıkıp namaz kılmış, hayer (saçı, Arapça hayırdan gelmektedir) bırakmış, adak (kurban) kesmiştir.

Hanayharı Dağı’nda çeşitli yığınlar(toplantılar) bayramlar düzenlenmiştir.

Hanayharı Dağı’nın üstüne çıksam

Görünüyor, hey, çok yerler,

Malım mülküm çocuklarıma yetsin diye

Ziyan oluyor da, hey, çok erler.

Hanayharı Dağı, hey pek dik,

Atımı, hey, çok yoruyor.

Yırlasam da, gelip de yırlamıyorum,

Yırlamak, kırık gönüllere yarıyor. ¹³

.....

12 Kamşat Şami, *Kazak Halkının Yer-Su ve Dağlarla İlgili Dinî İnanışları*, Konya, 1997, s. 73-78. (Yayımlanmamış Lisans Tezi)

13 Feride Aetbaeva, *Başkurdistan’da Kültürle İlgili İnançlar*, Konya, 1998, s. 25. (Yayımlanmamış Lisans Tezi)

Kargastav'da bulunan tek çam ağacı çakması ve yıldırım düşmesi sonucunda yanar. Bu hâdiseden sonra Kargastav halkı, yağmur yağmadığı vakit, havaların kurak geçtiği dönemde, Kargastav'a çıkar ve yanmış çam ağacının köküne su dökerler. Daha sonra dilek dilenir, namaz kılınır, dua edilir, Allahla niyazda bulunulur. ¹⁴

.....

Yamgır telaw'e (yağmur duasına) giderken elbiseler ters giyilir.

Yamgır telaw'e, ırmak ya da göl kenarına da gidilebilir. Orada da dua edilir, namaz kılınır, dilek dilenir. Dilek dilenirken kovalardaki su o insanların üzerine dökülür. Böylece herkes ıslatılır.

Kargastav çok dik olduğundan ve orada su olmadığından, oraya kovalarla su çıkarılır. ¹⁵

.....

Karga Butkahı (Karga Toyu) da bir çeşit yağmur duasıdır. Bu toy esnasında:

1. Erkek çocuklar bir araya toplanarak, Karga Butkahı toyuna davette bulunurlar.

2. Bu davette delikanlılardan birisi kolga (sırık) ile dolaşarak, örtü, mendil, kese gibi hediyeler toplar ve sokaktaki herkesi "Karga Butkahına geliniz!" diyerek davet eder.

3. İsteyenler kolgaya (sırığa) hediye, örtü, havlu, gümüş takı vb. takarlar.

4. Tören alanına, tereyağı, yarma, kaymak süt vb. gibi malzemeler de getirilir.

5. O gün herkes en güzel elbiselerini giyer.

6. Nineler, toplanan yiyeceklerden yemek yaparlar.

¹⁴ age., s. 29.

¹⁵ age., s. 31-32.

7. Bu arada delikanlılar kavak ağacının tepesine çıkarak, karga ibi öterler.

8. Karga Butkahı bayramında çocuklar kendi aralarında oynarlar. Şiirler söylenir, at yarışı yapılır.

9. Tören alanında yapılan yemeklere “butka” adı verilir.

10. “Butka” yemekleri yenildikten sonra artanı ağaç veya taşların arasına dökülür. Bu kuşlara ve tabiatta yaşayan diğer canlılara armağandır. Yine artan “butkalar” yere dökülürken “ekin, otlar yeşersin, yağmur yağsın, karga, kuş, tok olsun, çocuklar tok olsun.” diye dilek dilenir.

Ekin ekildikten sonra da “Karga Butkahı” yapılır. İnanışa göre “Karga Butkahı” bayramı yapılır yapılmaz yağmur yağar. Yağmurun yağması, ekinlerin yeşermesi, bolluk, bereket demektir.

Adı geçen bayrama kadın erkek birlikte katılır.¹⁶

“Karga Butkahı Toyu”nda olduğu gibi, ‘godu godu’da da gençler topladıkları un, bulgur, yağ, şeker gibi yiyeceklerden yaptıkları yemekleri birlikte yemektirler. Yine kesilen kurbanlar pişirildikten sonra aynı merasim alanında yenmektedir. Demekki, Kazakistan’la aramızda beş bin kilometre olmasına rağmen, pek çoğumuz Başkurdistan’ın nerede olduğunu bilemememize ve insanların yüz yıllardır kimlik bunalımıyla uğraşmasına rağmen, değişmeyen kültür birliği bu merasimle gözlenebilmektedir.

Türkiye’de yağmur duasına gidilen yerler arasında; mezarlık, bir yatır, bir değirmen veya bir su kaynağı yanındaki geniş arazi parçası olabileceği gibi, herhangi bir düzlük de olabilir. Dua yerleri genel olarak, yüksek mevkilerdir.¹⁷

Türkiye ve Türk dünyasında binlerce yatır vardır. Bunlar değişik amaçlarla ziyaret edilmektedir. Bu yatırların niçin ziyaret edildiklerinin ana başlıklarını vererek araştırmamıza devam etmek istiyoruz.

¹⁶ a.g.e., s. 30-32.

¹⁷ Acıpayamlı, s. 9.

1. Çocukların götürüldüğü yatırlar,
2. Çocuğu olmayanların gittikleri yatırlar,
3. Psikolojik rahatsızlıklar için gidilen yatırlar,
4. Ruhî olmayan rahatsızlıklar için gidilen yatırlar,
5. Devlet kapısında işi olanlar tarafından ziyaret edilen yatırlar,
6. Yağmur duası için gidilen yatırlar,
7. Hayvanlarla ilgili sorunlarda yardım beklenen yatırlar,
8. Ana maygıl motifi taşıyan yatırlar.¹⁸

Bu sıralamada altıncı sırada “yağmur duası için gidilen yatırlar”, Anadolu coğrafyasında oldukça fazladır. Örnek olması açısından yağmur duası için gidilen Denizli ve Erzurum illerimizdekilerle Azerbaycan'daki bazı yatırların adlarını aşağıya alıyoruz.

DENİZLİ

Kâmil Dede Türbesi (Acıpayam), Taş Kuyu Türbesi (Serinhisar), Murad Aslan Bey Türbesi (Baklan), Teslim Sultan Türbesi (Denizli), Sümbül Dede Türbesi (Serinhisar), Yatağan Baba (Osman Bey) Türbesi (Serinhisar), Tekke Dede Türbesi (Acıpayam), Vakıf (Makıf) Türbesi (Çivril), Genç Baba Türbesi (Acıpayam), Abdil Dede Türbesi (Acıpayam), Ece Sultan Türbesi (Çal), Bedir Han Türbesi (Acıpayam), Hamız Dede Türbesi (Sarayköy), Celâl Dede Türbesi (Sarayköy), Şeyh Elvan Türbesi (Çal), Mahmut Gazi Türbesi (Tavas), Abbas Dede Türbesi (Tavas), Süleyman Sarı Zeybek Türbesi (Acıpayam), Sarı Gazak Baba Türbesi (Acıpayam), Koyun Baba Türbesi (Kale), Oğuz Dede Türbesi (Acıpayam), Mehmet Emin Dede Türbesi (Acıpayam), İlyas Dede Türbesi (Çal), Ömer Dede Türbesi (Acıpayam), Dedeler Türbesi (Tavas), Halvat Dede Türbesi (Çal), Mecnun Dede Türbesi (Babadağ), Erebiye Bılla Türbesi (Çardak), Erenler Türbesi (Çal)'ne yağmur duası için gidilir. Bu ve buna benzer türbelerde bazı geceler “ak sakallı”, “beyaz elbiseli” ermişlerin sık sık görüldüğü ifade edilmektedir. Ayrıca bu türbelerde yağmur duası da yapılmaktadır.¹⁹

¹⁸ Kalafat, “Erzurum'da...”, s. 57-60.

¹⁹ Şükrü Tekin Kaptan, *Gönül Sultanları Denizli'de (Türbeler- Yatırlar)*. Denizli, 1993, kitabın değişik sayfalarında.

ERZURUM

Aynı amaçla Erzurum'da, Çeperli Kutsal Çamları, Çoban Dede, Çeçen, Zaza Kutsal Çamları, Işıklı, Kara Şeyh, Kuruçam, Kızlardağı, Postlu Baba, Akbaba, Kavaktepe, Çarpi Kızılbaba, Dazlak Karakol, Kuzuçan, Horasan Baba, Karaoğlan Baba, Sarıbaba ve Kırklar yatırları ziyaret edilmektedir.²⁰

AZERBAYCAN

Hacı Garaman Ocağı (Cebrayıl ilinde), Hacı Veli Han Ocağı (Ağcakend ilinde), Seyit Miri Ocağı (Goranbay ilinde) ziyaret edilmektedir. Görüldüğü gibi bu yerler birer yatır olmayıp ocaktır.²¹

Erzin'e komşu olan Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinde anlatılan "Hasan Dede" efsanesi de konumuzla yakından ilgilidir. Efsaneye göre, Hasan Dede'nin babasının adı Yağmur Dede'dir. Yağmur Dede'nin diğer çocukları ise Bulut ve Yıldız'dır.²²

Elbette güzel yurdumuzda yağmur duası için gidilen yatırlar bunlardan ibaret değildir. Zaten, amacımız bunları derleyip toplamak da değildir. Amacımız bir yatırdan hareketle kültürel birlikteliği ispat etmektir. Elbette günün birinde bu yazımıza yeni yatırlar ilâve edilecektir.

Eğer Türk aydını olarak önümüze açılan büyük coğrafyada 2000 yılı Türk yüzyılı olacaksa, kimlik kavgası içerisindeki insanımıza, değer yargıları içinde çok önem verdikleri unsurlarla yaklaşmak zorundayız. İşte bu değerlerden birisi Yağmur Dede'dir. Eğer Yağmur Dede ile Burkut Ata'yı birleştirebilirsek hedefe biraz daha yaklaşmış oluyoruz.

20 Kalafat, "Erzurum'da...", s. 59.

21 Senan Askerov, *Azerbaycan'da Dağ, Orman (Ağaç) ve Su Kültürleri ile İlgili İnanışlar*, Konya, 1997, s. 54, 65, 69 (Yayımlanmamış Lisans Tezi).

22 Esmâ Şimşek tarafından yapılan derleme.